

Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyi

Respublika Dövlət Elmi Tibb Kitabxanası

**V.Y.AXUNDOVUN 100 İLLİK yubileyinə həsr edilmiş
elmi-praktik konfransın tezislər toplusu**

BAKİ-2016

Aparılan analizlər nəticəsində təsdiqlənmişdir ki, atmosfer havasına zərərli təsir edən amillər əsasən tullantılardır. Bunun nəticəsində son illərdə uşaq tənəffüs sistemi xəstəlikləri, o cümlədən böyüklər arasında bronxial astma kimi xəstəliklərin sayı artmışdır. Pediatrlar tərəfindən aparılan ekoloji-epidemioloji müayinələr də bunu bir daha sübut edir.

Atmosfer havasının tullantı maddələr, azot oksidləri, kükürd dioksid, dən qazı, qurğuşunla çirklənməsi və bunla düz mütənasib olaraq yuxarı tənəffüs yolları, ürək-damar, qan dövranı, allergik xəstəliklər bir çox ərazilərdə geniş yayılmışdır.

Sağlamlığın qorunması üçün vacib olan şərtlərdən biri əhalinin keyfiyyətli su ilə təmin edilməsidir. Lakin əhalinin, xüsusən uşaqların keyfiyyətli su ilə təmin edilməsi üçün bir sıra həllolunmayan problemlər mövcuddur.

Əhali, xüsusən uşaqlar arasında infeksiyon xəstəliklərin alovlanmasında rol oynayan durğun suların qənaətbəxşetməyən, vəziyyətinə səbəb, əsasən kanalizasiya və su xətlərində baş verən qəzalardır. İcməli suların mikrobioloji göstəricilərin dəyişməsi ilə sporadik və ocaqlı xəstəliklər, o cümlədən, hepatit, bağırsaq infeksiyaları və etiologiyası məlum olmayan bir sıra infeksiyon xəstəlikləri arasında düz mütənasib əlaqə mövcuddur.

O cümlədən, torpağın da çirklənməsi əhalinin sağlamlığına ciddi təsir göstərir. Torpağın çirklənməsi əsasən, civə qurğuşun, kadmium kimi ağır metal duzları ilə olur. Genetik irsin qorunması və sağlamlığın bərpası üçün qidalanma vəziyyəti əsas amillərdən sayılır. Aparılmış tədqiqatlara əsasən uşaq və böyüklər, hamilə və süd verən qadınların qidalanmasında ciddi pozğunluqlar aşkarlanmışdır. Xüsusilə, mikroelement və vitaminlər arasında. C vitamini (50-75%), dəmir (20-30%), kalsium (35-50%), yod (80%), fol turşusu (60%-ə qədər) defisiti, boy artması, hamilə qadınlarda ciftin inkişafı, azçəkili və yarımçıq uşaqların doğulması, anemiyaların yayılması kimi ciddi problemlər meydana çıxır.

Yaşlı əhali arasında qida ilə əlaqədar xəstəliklərdən mədə-bağırsaq traktı, ürək damar xəstəlikləri, diabet, xərçəngin bəzi formaları, piylənmə, osteoporoz və digər maddələr mübadiləsi pozğunluğu geniş yayılıb.

Aşağı miqdarda tərəvəz və meyvə istifadəsi ürək-damar və onkoloji xəstəliklər, kəskin soyuqdəymə kimi xəstəliklərə qarşı rezistentliyin aşağı düşməsi, o cümlədən anemiya və patoloji vəziyyətlərə səbəb olur.

Bu vəziyyətə gətirib çıxaran əsas amillər əhalinin maddi vəziyyətinin pisləşməsi, psixoemosional gərginlik, qidalanmanın keyfiyyətinin aşağı düşməsi, sanitariya-gigiyenik nəzarətdə uyğunsuzluq, uşaqlarda adaptasiya mexanizmlərinin aşağı düşməsi, təhsil yükünün artmasıdır.

Çoxsaylı tədqiqatlar göstərir ki, uşaqlarda bronxial astmanın geniş yayılması atmosfer havasının bioloji çirklənməsi ilə sıx əlaqədardır. Bunlardan belə bir nəticəyə gəlmək olar ki, əhalinin sanitariya epidemioloji vəziyyətini yaxşılaşdırmaq üçün əhaliyə təsir edən xarici mühit amilləri və xəstəlik əmələ gətirən amilləri araşdırmaq üçün sosial-gigiyenik monitorinqlər aparılmalıdır.

Ryabokon E.N., Paliy E.V. Hüseynzadə Z.N. Xroniki apikal periodontitin müalicə üsulu

Xarkov Milli Tibb Universiteti, Ukrayna

Son on ildə müasir təbabətdə canlı mikroorqanizmlərin əsasında bioloji preparatlar geniş tətbiq edilib. Üz-çənə cərrahiyyəsində antoqonist effektiv saprofit mikrofloradan ağız boşluğun selikli qişasının patogen mikroflorasına qarşı parodont xəstəliklərinin müalicəsində tətbiq edilir.

Ağırlaşmış kariyesin endodontik müalicəsində probiotikin istifadə edilməsi ilə bağlı elmi tədqiqatların aparılmamışdır. Bu səbəbdən onun xroniki apikal periodontitin müalicəsində antiseptik kimi effektivliyi məsələsinin həlli aktual olaraq qalmaqdadır.

Tədqiqatın material və metodları. Laborator tədqiqatlar (mikrobioloji, atom-absorbsion, morfoloji) zamanı kanal köklərin medikamentoz işlənməsi metodikası hazırlanmışdı. Metodikada

probiotikin tətbiqini sonrakı dentinin kökünün doldurulması ilə dişin tacının diskoloritin yaranmasını xəbərdarlıq edir. Bundan başqa, preparatın xelat xassələri öyrənilmişdir ki, bu da onu dentin kanallarının mexaniki işlənməsi zamanı “sürtkü qatın” aradan qaldırılması üçün istifadə edilməsinə imkan verir.

Biz 20 yaşından 60 yaşınadək xroniki apikal periodontitlə olan 98 xəstələrin (98 diş) konservativ terapiyasının nəticələrini təhlil edib, qiymətləndirdik.

Tədqiqatların nəticələri: probiotik “Xilak forte” və hipoxlorit natriumun 3% məhlulunun sonradan dentin kanallarını gümüş nitratı ilə doldurulması ilə birgə istifadəsi nəzarət qrupu (64,7%) ilə müqaisədə 81,4% müalicə hallarında müsbət nəticələri verir.

Mürəkkəb anatomo-topoqrafik quruluşu olan, onun tam instrumental (alət) işlənməsi mümkün olmayan endodontik dişlərin müalicəsində hazırlanmış müalicə üsulu kimi tövsiyə edilə bilər.

Ryabokon E.N., Dolya E.I.

Biomexanik tədqiqat əsasında sərt diş toxumalarının perforasiyası olan xəstələrin müalicəsinin nəticələri

Kharkov Milli Tibb Universiteti, Ukrayna

Diş toxumalarının ağır perforasiyasının müalicəsində ən təhlükəlisi periodontal toxumaların plomb ləvazimatı ilə basdıqda baş verir. Periodontal matrix yaratmaq üçün metal folqa, gips və şüşə İonomeri kalsium hidrokسيد və sovrulan kollagen üçün sementlər materiallarından istifadə olunur. Öldə edilən nailiyyətlər baxmayaraq, bu materiallar tələblərə cavab vermir.

Tədqiqatın məqsəd ilə ağır diş toxumaların perforasiyasının səmərəliliyinin artırılmasından ibarətdir.

Bu məqsədə nail olmaq üçün biz perforasiya kalsium aluminosilicate sement bağlamadan periodontal matrix kimi platelet zəngin automembran istifadə edərək, ağır diş toxumalarının perforasiyasının müalicəsi üçün yeni bir üsul yaradılmışdır.

Tədqiqatın material və metodları. Əsas və nəzarət qrupu: ağır diş toxuması olan xəstələr iki qrupa bölünmüşdür: furkatsion perforasiya diaqnozu qoyulan 62 xəstə tərəfimizdən təklif üsulu ilə müalicə edilmişdir. Əsas qrup (33 xəstə) kalsium aluminosilicate sement "Trioksident" (VladMiVa, Rusiya) istifadə edilərək Platelet Rich automembran kimi periodontal matrix yerləşdirilməsi aparılmışdır. Nəzarət qrupu yalnız perforasiya kalsium aluminosilicate sement "Trioksident" (VladMiVa, Rusiya) doldurulması məruz 29 xəstələrin ibarət olmuşdur. Hər iki qrupun bütün xəstələrdə xroniki periodontitis şəklində perforasiya fəsadları müşahidə edilmişdir. Əsas qrupdan 16 nəfərdə xroniki granulating və 17 nəfərdə xroniki granümatöz periodontitis olmuşdur. Nəzarət qrupunda 15 nəfərdə xroniki granulating və 14 nəfərdə xroniki granümatöz periodontitis olmuşdur.

Bütün qrup xəstələrin dişəti mayesində iltihab və anti-iltihab sitokinlərin (IL-4, IL-1β) səviyyəsi öyrənilmişdir.

Tədqiqatın nəticələri. Müalicədən əvvəl, hər iki qrupda IL-1.β və IL-4 ($p > 0.05$) düzüst fərqli olmamışdır. IL-1β səviyyəsi düzüst ($p < 0.05$) 2,8 dəfə böyük olmuşdur: $244,77 \pm 28,19$ pg / ml, IL-4 Index $126,79 \pm 12,11$ pg/ml qeydə alınmışdır.

IL-1β-in səviyyəsi 6 aydan sonra əsas qrupda azalmış, $126,79 \pm 12,11$ pg/ml ($p < 0.05$) və nəzarət qrupunda $137,00 \pm 10,35$ pg / ml ($p < 0,05$) olmuşdur. 12 aydan sonra qruplarda müalicə göstəriciləri $91,00 \pm 12,77$ pg/ml qeydə alınmışdır ($p > 0.05$). Anti-iltihab sitokin IL-4 6 aydan sonra əsas qrupda $239,02 \pm 17,75$ pg/ml, nəzarət qrupunda - $196,30 \pm 27,66$ pg / ml olmuşdur. 12 aylı nəzarət zamanı $262,56 \pm 23,39$ pg/ml əsas qrupda, $249,5 \pm 31,67$ pg/ml nəzarət qrupunda olmuşdur.

Nəticələr. Bu nəticələr əsasında demək olar ki, istifadə etdiyimiz bu müalicə üsulu Trombocid automembranı spektrli sitokinlərin çox tez bərpasına səbəb olur. Bu məlumatlardan məlum olur ki, müalicənin effektivliyini ağır diş toxumaların perforasiyasında furkatsion kompleks ilə terapiya döğər üsullara nisbətən daha effektivdir.